

Kort sagt

Filmene set af
Peter Schepelern (P.S.)
Per Calum (P.C.)
Ib Lindberg (I.L.)
Michael Blædel (M.B.)
Ib Monty (I.M.)

BEJLEREN

Instruktør: KNUD LEIF THOMSEN

Thomsens nye Blicher-film er angiveligt »frit efter« »De tre Helligaftener«, men faktisk følger den novellen ret nøje. Den eneste væsentlige ændring er, at handlingen er rykket frem, så den udspilles i 1793, hvor der kan refereres til Den franske Revolution. Det giver historien om røverne, bønderne og herremanden et samfundsdebatteerende touch, og det er jo så eftertragtet og moderne. Filmen er slet ikke så stivbenet som »Hosekræmmeren«, som kun Billeskov Jansen brød sig om, men der er på den anden side heller ikke så meget ramasjang som i »Rapportpigen«. Handlingen udspilles naturligvis i fine frilandsmuseums-lokaliteter, og skuespillerne spiller skolekomedie det bedste, de har lært, og det kan jo også være meget morsomt. Som underlægningsmusik høres »Trolldmandens lærling« og »Valkyrieridtet«, der buldrer afsted, så snart personerne er holdt op med at tale deres besynderlige jysk-københavnske 1700-tals dialekt. Filmen er for så vidt et typisk Thomsen-værk som den kun er god, hvor den er værst. Det er den f. eks. i scenen, hvor Maren bliver lagt nøgen op på spisebordet, og de svaltende røvere spiller terning på hendes bare maveskind. Her er rapportpigen sandelig kommet langt ud på den jyske hede. Men trods alt ser man hellere

Blichers robuste røverhistorie i det Knud Leif Thomsen'ske valkyrieridt end så meget andet. Tænk hvad der kan ske, hvis den mand nogensinde læser »Lykke-Per« eller »Kongens Fald«. Jøsses! (Danmark 1975). P.S.

BRANNIGAN SLÅR TIL

Instruktør: DOUGLAS HICKOX

John Waynes aldrende politimand, Brannigan, er (som det vist også var tilfældet med Waynes foregående politifilm, »McQ«) et tydeligt forsøg på at samle dollars, pund og kroner op i hælene på Clint Eastwoods Dirty Harry. Men Wayne er mindre sammenbidt, mindre aggressiv end Eastwood, og skønt han i filmens forudsigelige introduktion skildres som en politimand, der ikke viger tilbage for at balancere på kanten af loven, så forlener Waynes spil figuren med en vis robust godmodighed, der overfladisk set kaster et forsonende skær over Brannigan. Til gengæld præges filmen temmelig katastrofalt af, at Wayne savner en instruktør af Don Siegels format. Douglas Hickox ejer slet ikke format, og hans iscenesættelse er utroligt monotont. End ikke en biljagt over Tower Bridge – med broklapperne oppe – formår Hickox at gøre rigtig spændende. Ralph Richardson leverer en pudsig præstation som engelsk politimand, og Mel Ferrer leverer poleret rutine som sagfører for den amerikanske storgangster, som Brannigan skal hente i London. (Brannigan – England 1975). P.C.

DOC SAVAGE

Instruktør: MICHAEL ANDERSON

Filmen om superhelten Doc Savage er et kuriøst udslag af tidens nostalgibølge. Producenten George Pal har udtalt, at Doc Savage-filmene (på det tidspunkt, i 1971, regnede Pal med at producere en hel serie) skulle være »pure escapism, a little camp and a bit nostalgic. We want to appeal to children and adults who love action, adventure and good entertainment – with no complications, no social comment«. Og til det formål er det ganske rigtigt svært at finde bedre materiale end de mange fortællinger, som forfatteren Lester Dent (død 1959) i tredive og fyrreerne skrev om den uovervindelige Doc Savage. Lester Dent skrev historierne under pseudonymet Kenneth Robeson; under sit rigtige navn skrev han hårdkogte gangsterfortællinger i tidens primitive stil. Ingen af delene gav ham krav på hverken berømmelse eller penge (Dent fik 750 dollars for hver Doc Savage-fortælling; han skrev ialt 181), men periodens (set med vore øjne) lidt naive uskyld er bevaret i bøgerne – og burde også være med i filmen. Michael Andersons iscenesættelse er imidlertid totalt blottet for stilsans, og han har ikke kunnet få Tarzan-fremstilleren Ron Ely til at være

andet end et blondt monster uden hverken den edison'ske begavelse eller den Mikkelt Mus-agtige uskyld, som figuren ejer i bøgerne, og som har gjort genudgivelsen af bøgerne til en fin fin forretning for forlaget Bantam Books, der i 1966 startede en genudgivelse af serien. (Doc Savage – The Man of Bronze – USA 1974). P.C.

FRITZ THE CAT OG HANS NI LIV

Instruktør: ROBERT TAYLOR

Ralph Bakshis forsøg på at give Robert Crumps tegneserie tegnefilmliv var kun en betinget succes. Helt galt er det gået med at følge den første films økonomiske succes op (forståeligt har Bakshi ikke selv haft lyst). Den nye instruktør Robert Taylor har givet afkald på ethvert tilløb til satire, og filmen er tilfreds med at være grov, vulgær og rå i en stribe episoder fra New Yorks asfaltjungle, hvor Fritz the Cat drømmer sig igennem adskillige eventyr (mens kattekonen skælder ham ud), bl. a. en amerikansk fremtid, hvor USA er delt i en sort og en hvid nation. Det hele er grovkornet effektjageri. (The Nine Lives of Fritz the Cat – USA 1974). P.C.

FRYGT OVER BYEN

Instruktør: HENRI VERNEUIL

Jean-Paul Belmondo har med flid og talent dyrket sit image af bisse i efterhånden et par snese film. Han er ikke nogen ubegavet skuespiller, og han har med held spillet samme type i de mest forskellige film. Han har også med en indædt energi, der ikke er set magen siden stumfilmfarens dage, insisteret på at udføre alle sine *stunts* selv. »Frygt over byen« virker på mange måder som Belmondos svanesang. Han er nu blevet 42 år, og han er naturligt nok ikke helt så ung, som han var for 15–20 år siden, da han startede sin karriere. I denne rodede kriminalhistorie, hvor Belmondo som en lidt tykpandet panser forfølger en psykopatisk kvindemorder, er der ikke det stunt, han ikke udfører. Han kravler henover hustage, springer rundt ovenpå metroer i fuld fart og hænger og svæver under en helikopter højt over Paris. Hvis vi skulle tro, at Belmondo var ved at blive midaldrende, er det altså hermed afkræftet. Henri Verneuil har instrueret den ret ucharmerende film. Man kan ikke nægte, at Verneuil i sine bedste film har haft en vis stil, men her forsvinder det hele i kaskadør-numre og glat zoomlinse-æstetik. Filmen udsendes beklageligvis i en engelsk-sproget udgave. Det danske distributionselskab har desværre måttet bøje sig for et krav fra højere sted. Det er synd nok. Selv om den franske udgave af filmen ikke var spor anderledes end den engelske, rummede den dog en vis atmosfære, som vi nu må savne. (Peur sur la ville – Frankrig-Italien 1975). I.L.

GULDTRANSPORTEN

Instruktør: ROBERT MICHAEL LEWIS

En lille velkonstrueret kriminalfilm af karakter som en TV-seriefilm: relativ kort, stram plot-betonet handling, der udelader alt for handlingsgangen overflødig materiale, økonomisk fortalt med udstrakt brug af zoominger frem og tilbage mellem personer og nødtørftige locations. Henry Fonda spiller rollen som en *parole officer* (en politimand, der har tilsyn med prøveløsladte), der efter 40 års tro tjeneste bliver sendt på ufrivillig pension, selv om han godt kunne have arbejdet nogle år endnu. Som reaktion på denne kølige tak for 40 år på den rette side af loven, bestemmer han sig for at afslutte sin karriere hos politiet med en monumental lovovertrædelse. Han kontakter en lille bande, som han har tilsyn med og som han ved har store planer. Han organiserer med dem som hjælpere et gigantisk guldkup og udnytter sin position indenfor politiet til at skaffe sig alle de nødvendige oplysninger. Kuppet afvikles perfekt i bedste Olsen-bande-stil, men efterhånden går det op for politiet, at der må være tale om et »inside job«, og Fonda fældes. Filmen er velspillet, effektiv, men også temmelig upersonlig, underholdning. (Inside Job – USA 1973). P.S.

HUSKER DU ...

Instruktør: GILBERT CATES

Paradoksal er filmmanden Gilbert Cates bedst, når han arbejder ud fra en teatertradition som i den desværre aldrig i Danmark viste »I Never Sang For My Father« (1968), efter Robert Andersons skuespil, mens han i »Husker du...«, efter originalmanus af Stewart Stern, forekommer langt mere af en teatermand. Filmen er skrevet specielt til Joanne Woodward (det var også Stern, der skrev »Rachel, Rachel«, som Paul Newman instruktør-debuterede med), og Woodward er fænomenalt dygtig her. Ubesværet og upåtrængende dominerer hun filmen og fanger interessen, når Cates svigter. Det er en historie om et midaldrende ægtepar (han spilles fint af Martin Balsam), der er gledet fra hinanden. De prøver at reparere på nutiden ved et visit til fortiden (med konen på slæb drager ægtemanden på en pilgrimsfærd til Frankrig for 25 år efter verdenskrigens slutning at opleve de steder, hvor han som ung soldat kæmpede, da hans liv syntes meningsfyldt). Joanne Woodwards møde med fortiden sker, da moderen er død og arvingerne mødes for at dele rovet. Der er dybde og nuancering i spillet, men Cates' iscenesættelse er pedantisk og stilistisk usikker. Alligevel føler man for Joanne Woodwards følelseshemmede kone. Efter »Husker du...« har Cates lavet filmen »The Affair« (1973) og han har tidligere arbejdet på Broadway samt for amerikansk TV. (Summer Wishes, Winter Dreams – USA 1973). P.C.

KOLD HÆVN

Instruktør: CLINT EASTWOOD

Hvis nogen har været i tvivl om Clint Eastwoods status som superstjerne og he-man, så må denne film bortvære enhver mistanke. Det synes i hvert fald at have været udgangspunktet for at lave en film efter Trevians roman »Tinderens hævn«, der er en spinkel, og i udførelse såre elementær, historie om en amerikansk agent, der skal hævne et mord på en anden agent. Hævnen skal foretages under en farlig bjergbestigning, idet den ukendte morder menes at være blandt de øvrige klatrere. Vi andre får hurtigt en fornemmelse af, hvem og hvad det hele drejer sig om, men filmen giver Eastwood lejlighed til at vise, at han kan klare de fleste farlige stunts selv, og at han som instruktør ikke har ønsket at konkurrere med naturen. Pænerer kan det ikke siges, at Eastwoods indsats som iscenesætter her er minimal. (The Eiger Sanction – USA 1975). P.C.

LILLE MAND I KNIBE

Instruktør: MELVIN FRANK

Over Neil Simons utallige og gerne ret vittige skuespil laver Hollywood filmatiseringer med megen energi. Det er der ikke noget at sige til, for så vidt som Simon skriver en god dialog og besidder en sans for komik, der ikke er alt for hyppig blandt film-manuskriptforfattere. »The Prisoner of Second Avenue« – i den danske teaterudgave »Fangen på 14. sal« – er ikke et af Simons bedste skuespil. Historien om den pæne bedsteborger, der mister sit arbejde og ser hele sit verdensbillede bryde sammen, indtil både han og konen til sidst ender i den rene rablende sindssyge, er fra Simons side blevet for indædt til, at den får det rigtige løft. Historien kan skam bruges til så meget, og dens indbyggede tragik kunne danne basis for en rigtig uhyggelig hverdags-tragedie. Men Simon har for travlt med at finde komikken i situationen, og lige pludselig har han sat sig mellem to stole. Melvin Frank er ikke det instruktørgeni, der kan bringe historien op over dens indbyggede trivialiteter. Filmen hænger tungt i sit teaterforlæg, og arbejdet i dekorationen – hvor næsten hele handlingen foregår – har fristet Frank til at arbejde i lange indstillinger, der kun blødes op af halvvejs umotiverede kamerabevægelser. Når filmen alligevel ikke er helt uden interesse, skyldes det selvfølgelig først og fremmest Jack Lemmon, der som sædvanlig er mageløs i sin detailkomik. Anne Bancroft yder ham godt modspil, og dermed er filmen endt med at blive en tour-de-force for to frikadeller (forstå det positivt). Ligegyldigt hvor gode de to hovedrolle-skuespillere er, er det bare ikke nok til at holde min interesse fangen i to timer. Man forlader biografen med en fornemmelse af at have været vidne til et stort primadonna-

ståhej over et manuskripts ingenting. (The Prisoner of Second Avenue – USA 1974). I.L.

DEN MASKEREDE MORDER

Instruktør: PAUL BOGART

Ricco er en dygtig sagfører, som ved filmens begyndelse får frikendt en ung neger, Frankie Steele, der er sigtet for mordet på en ung hvid kvinde. Kort tid efter bliver to betjente skudt ned, og et vidneudsagn tyder på, at det er den løsladte Steele, der er morderen. Dette giver Ricco dårlig samvittighed, men kort efter er han selv ved at blive offer for den formodede Steele. Filmen er fortalt således, at publikum ser morderen og således kan overbevise sig om, at det – i hvert fald tilsyneladende – er Steele, der er på færde, men dette giver på den anden side ikke videre god mening, for Steele mangler motiv til mordene. For det danske publikum er dette mysterium dog ret let at løse, idet udlejningsselskabet har forsynet filmen med en dansk titel, som simpelthen på forhånd røber hvorledes det hænger sammen. En besynderlig uartighed mod publikum! Genremæssigt placerer filmen sig et sted mellem politifilm og detektivfilm, med sagføreren (vel spillet af Dean Martin) i en dobbeltsidet rolle, hvor han både angribes af politiet og af den formodede forbryder. Paul Bogart har tidligere instrueret Chandler-filmatiseringen »Marlowe« og sydstatskomedien »Skin Game«. (Mr. Ricco – USA 1975). P.S.

PIAF – SPURVEN

Instruktør: GUY CASARIL

Denne musikbiografiske film fortæller, med udgangspunkt i halvsøsteren Simone Berteaus biografi fra 1969, »Piaf«, og med Brigitte Ariel i titelrollen, om Edith Piafs liv fra hun fødtes i en rødesten i 1915 til gennembruddet vistnok i 1937. Det er en rørstrøms historie om en stakkels pige, der må gå så meget igennem inden hun bliver en kendt visesanger. Den lille »spurv« lever en omtumlet tilværelse i Paris' underverden og prøver at slå sig igennem dels som gadesanger à la »Sous les toits de Paris« dels som prostitueret, men hendes historie er ikke rigtig interessant. Filmen synes at have indset dette og satser i stedet på at gøre den gribende, først og fremmest ved at underlægge billederne med et hav af Piaf-numre. Der er megen larmoyant brostens-melankoli i Piafs musik, og filmen forsøger bestemt ikke at gøre dette træk mindre fremtrædende. Der er konstrueret pæne – og pænt fotograferede – pariserlokaliteter fra tiden. Det mest irriterende ved film af denne type er det facilt bagkloge grundsyn, de er baseret på: der appelleres til stadighed til publikums indignation over, at den indifferente omverden øjensynlig ikke var

klar over, at det var den senere så kendte kunstner, den havde med at gøre. (Piaf – Frankrig 1974). P.S.

DET SKRAPPE HOLD

Instruktør: ROBERT ALDRICH

Paul Crewe (Burt Reynolds) er eks-football-stjerne, som har forladt sportslivet, da det blev afsløret, at han svigtede kammeraterne og spillede aftalt spil. Han har siden levet en playboy-tilværelse, men får i filmens begyndelse 18 måneders fængsel for groft uforsvarlig kørsel etc. I fængslet bliver han mod sin vilje sat til at træne et football-hold af fanger, der skal tjene som prøvekuld for fængselspersonalets hold, som den ambitiøse og magtsyge fængselsdirektør (Eddie Albert) har store planer med. Handlingen kulminerer i den lange football-sekvens, hvor magtrelationerne mellem fanger og vogtere, mellem Crewes samvittighed og fortid, afprøves så blodet sprøjter og spillerne må bæres ud af banen. Fængslet fremstår som en modelverden, sådan som der er tradition for i fængselsfilm, og den organiserede form for lemlæstelse, som amerikanerne kalder football, fungerer som denne verdens symbolske undertrykkelsesmiddel. Der er lagt op til en analyse af magtstrukturerne i dette lukkede samfund, men Aldrich helliger sig mest de ydre effekter omkring football-spillet og fængselsmiljøets brutalitet. Fortælleteknisk er filmen ret usammenhængende og sjusket og står slet ikke på højde med den tematisk beslægtede »Det beskidte dusin«. (The Mean Machine – USA 1974). P.S.

DEN STORE DISNEY KARRUSEL

Instruktør: JACK HANNAH o. a.

Hvornår mon vi herhjemme får et rigtig godt Disney-show? Ganske vist vises flere af dette programs 12 film nu for første gang i Danmark (tre ialt), men ingen af dem er rigtig vellykkede – om end historien om »Fedtmule og løven« er fornuftig, og en anden af de ikke tidligere sete film, »Indianerne kommer«, rummer pudsigt koreograferede enkeltheder. »Primitive Pluto« rummer en god del charme i fortællingen om, hvordan en ulv overtaler den dumme hund til at vende tilbage til naturen – hvorefter ulven skynder sig at æde Plutos mad. Charles Nichols, hvis temperament passer så fint til de små film om Fedtmule og om Pluto har instrueret denne historie, men ellers er det Jack Hannah, der dominerer med hele fire film. Ingen af dem ejer dog meget af den voldsomme dynamik, der kendetegner Hannahs film, når de er bedst. Dette gælder i det hele taget for hele programmet. Blot man dog kunne formå Disney-firmaet til at vise nogle af de berømte trediver-film: f. eks. »The Band Concert« og »Who Killed Cook Robin?« (Walt Disney's Cartoon Carrousel – USA 1941-54). P.C.

TA' FYREN VED HORNENE

Instruktør: STUART ROSENBERG

Det begynder som et nostalgisk americana-eventyr med store hestecontainers og Paul Newman på en bred Arkansas-highway i dekorative Kovacs'ske modlysbilleder. Men det bliver noget helt andet, for Newman viser sig hurtigt at være en naiv og godmodig small-timer, der må påtage sig lidt af hvert for at få det til at løbe rundt. Her bliver det et tvivlsomt job for Strother Martin med at købe mexicanske ungtyre til Rodeo, bistået af Lee Marvin, der kender alle fiduserne, men alligevel må se til, at de begge bliver snydt fra først til sidst. Det er en vits det hele, to stjernerens bevidste gas på eget image, og de har moret sig, kan man se, i disse små løst sammenhængende episoder af megen charme. Men, må det tilføjes, uden den nødvendige stramning, der kunne forhindre det private i at blive netop – privat. Rosenberg er ingen Roy Hill, alligevel er filmen seværdig som et lille con amore-arbejde af den slags, der ikke produceres i en kommerciel industri, men altså alligevel. Det danske udlejningsselskab har kvitteret med tre år på hylderne, en søgt dansk titel og så et spark ind ad køkkendøren i Colosseum. (Pocket Money – USA 1972).

M.B.

TERROR PÅ HAVET

Instruktør: CORNEL WILDE

En acceptabelt underholdende spændingsfilm om tre mænd, der drager ud i et hajfyldt farvand for at finde en sunket skat. Eftersøgningen kompliceres for de tre skattejægere, da deres båd entres af en flok mere eller mindre debile undvegne straffefanger. Som i andre af Cornel Wildes film fornemmer man, at Wilde gerne vil lægge lidt mere perspektiv ind i historie og karaktertegnning end gennemsnitsinstruktøren. Han spiller således selv skipperen som en noget irriteret, moraliserende vegetar og sundhedsapostel for at undgå det konventionelt helteagtige. Og et forhold mellem to af de undvegne bisser rummer antydninger af homoseksualitet i far-søn, herre-slave-kombinationen. Men disse antydninger bliver aldrig rigtigt integreret i fortællingen, og til syvende og sidst er det hajerne, disse havenes fascinerende mordere, der fængsler en i nogle glimrende undervandsoptagelser, og som får en til at glæde sig til Steven Spielbergs »Jaws«. (Shark's Terror, USA 1974). I.M.

Set i TV

- »Advarsel mod en hellig luder«
- »Alice i byerne«
- »Bobbys krig«
- »Der var engang en solsort«
- »Fodgænger«
- »Min kusine Angelica«
- »Pirosmani«
- »Sommerferie«
- »En tyvs erindringer«
- »Usher banden«

Advarsel mod en hellig luder

»Advarsel mod en hellig luder« er selvfølgelig især interessant, fordi Fassbinder i forvejen er interessant. Advarslens forekommer vigtig, fordi den synes at have været nødvendig for den, som den i første række rettedes til: et selvopgør, under hvilket Fassbinder sagde farvel til nogle af sine kære illusioner – ikke bare om, hvordan film bliver til, men også om menneskenaturen. Fra begavede »stiløvelser« til værker med en umiskendelig personlig stil: det var naturligvis ikke kun et spørgsmål om de rette forestillinger vedrørende arbejdsfordelingen under filmoptagelser, men også om øget indsigt med hensyn til hvorfor mennesker gebærder sig, som de gør.

Hvad advares der imod? Mod at nære illusioner om menneskers evne til at omgås hinanden, selv når det drejer sig om en gruppe mennesker, der har et af hvert enkelt gruppelem anerkendt interessefællesskab – her et filmhold, som skal i gang med optagelserne, og som på et spansk hotel afventer instruktørens ankomst. Man keder sig, og man er usikker – både med hensyn til om man kan løse den opgave, der vil blive pålagt en, og om man føler, hvad man tror, man føler, eller mener, hvad man tror, man mener – eller om de andre føler, hvad man bilder